

HELSINGIN KAUPUNGINKIRJASTO
HELSINGFORS STADSBIBLIOTEK
HELSINKI CITY LIBRARY

Helsingin kaupunginkirjasto

Toimintakertomus 2012

Sisältö

Kirjastotiedon ABC	3
Kirjastotoimen johtajan katsaus	4
Kohokohtia ja merkkipaaluja.....	7
Toimintaa ja tapahtumia kirjastoissa.....	9
Sisältöpalvelut – kokoelma edelleen 1,9 teosta	10
Kirjasto- ja asiakaspalvelu	12
Verkko- ja hallintopalvelut	14
- Koulutus ja kehittäminen	17
Valtakunnallinen yhteistyö ja keskuskirjastotoiminta	19
Kansainvälisen yhteistyön painopiste IFLA-konferenssissa	20
Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan toiminta	22
Talouskatsaus	23

Missio

Kaikki ovat tervetulleita kirjastoon.
 Kulttuuri, tieto ja mahdollisuus oppimiseen ovat ulottuvillasi kirjaston tiloissa ja verkossa.
 Palvelemme asiantuntevasti ja mutkattomasti.
 Puolustamme tasa-arvoista tiedonsaantia ja sananvapautta.
 Toimintamme edistää kestäväää kehitystä.
 Kehitämme kirjastopalveluja myös kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Visio 2017

Kirjasto on ideoiden ja ajatusten rikastamo, jossa tietoja, taitoja ja tarinoita jakamalla luomme yhdessä uutta kansalaisyhteiskuntaa.

Arvot

Asiakaslähtöisyys
 Luottamuksellisuus
 Luovuus
 Moniarvoisuus
 Moniulotteisuus
 Taloudellisuus
 Tasa-arvoisuus

Kirjastotiedon A B C 2012 – kokoelmassa kirjoja 121 eri kielellä**Helsingin kaupunginkirjasto**

- 37 kirjastoa, näistä kolme lastenkirjastoa (Pikku Huopalahden, Ruoholahden ja Sakarinmäen lastenkirjastot)
- kaksi kirjastoautoa, Stara ja Snadi
- 10 laitoskirjastoa
- 500 työntekijää

Lainat: 9,2 milj.

Käynnit: 6,7 milj.

Verkkokäynnit: 6,8 milj.

Kokoelma: 1,9 miljoonaa teosta, 121 eri kielellä. Kokoelman kiertoluku oli 5,6

Näin toimii helsinkiläinen kirjaston asiakas

Kun laina- ja kävijämäärät suhteutetaan helsinkiläisten määrään, jokainen kuntalainen lainasi vuoden aikana 15,4 teosta ja kävi kirjastossa 11,2 kertaa. Lainaajista oli naisia 62 % ja miehiä 38 % miehiä.

Erilaisten teosten hankintaan, käytettiin jokaista helsinkiläistä kohden 5,30 euroa.

Käyntitilaston kolmen kärki:

Kirjasto 10	566 300
Rikhardinkadun kirjasto	554 400
Kallion kirjasto	513 000

Lainaustilaston kärki:

Itäkeskuksen kirjasto	850 000
Pasilan kirjasto	798 000
Kallion kirjasto	668 000

Kirjastotoimen johtajan katsaus**Tapahtumien kirjoa, toiminnan tarmoa ja haikeita hyvästejä**

Helsinki pääkaupunkina 200 vuotta, World Design Capital Helsinki 2012, maailman suurin kansainvälinen kirjastoalan kongressi, IFLA ja Fennia Prize –palkinto. Kaikkea tätä ja paljon muita haasteita ja kohokohtia toi tullessaan vuosi 2012.

Helsingin pääkaupungiksi tulon juhluvuotta ja kaupunginkirjaston 152-vuotispäivää juhlistettiin sunnuntaina 7.10. pitämällä kaikkien kirjastojen ovet avoinna ja tarjoamalla asiakkaille ohjelmaa ja juhlakahvit.

World Design Capital eli WDC- vuoteen kaupunginkirjasto osallistui muun muassa kahdella kirjastohankkeella, eli Oulunkylän kirjaston ja Myllypuron mediakirjaston hankkeilla, joissa molemmissa on toteutettu kirjaston tila- ja palvelukonsepti. Konsepti palkittiin kesäkuussa Fennia Prize-palkinnolla. Uusia konseptikohteita ovat remontoitu, lokakuussa avattu Kontulan kirjasto sekä kertomusvuonna korjauksen kohteena ollut Tapanilan kirjasto.

Yksi kirjaston WDC-kohteista, Lasipalatsin Kohtaamispaikalla avattu Urban Office, sai American Library Associationin kansainvälisen innovaatiopalkinnon.

Kaikkien suomalaisten kirjastojen suuri voimanponnistus, yli 4000 osanottajaa kerännyt kirjastoalan konferenssi IFLA toteutettiin 11.-17.8. Helsingin Messukeskuksessa. Kaupunginkirjaston toimipisteissä varauduttiin kirjastovierailuihin tiloja kohentamalla. Itse konferenssiin osallistui 110 työntekijää joko osanottajana, vapaaehtoisena työntekijänä tai esityksen pitäjänä.

Tärkeitä päätöksiä sadan vuoden takaa ja vuosikymmeniksi eteenpäin

Vuoden aikana ehti siis tapahtua paljon. Kaiken edellä olevan lisäksi vietimme vuonna 2012 myös Kallion kirjaston sekä Rikhardinkadun kirjastoon perustetun, kaupunginkirjaston ensimmäisen lastenosaston 100-vuotisjuhlia.

Niiden lisäksi olisimme voineet juhlia kaupunginvaltuuston päätöstä vuodelta 1911, minkä mukaan lainat vuoden 1912 alusta olivat maksuttomia. Tämä lisäsi lainoja vuonna 1912 yli 60 prosentilla osoittaen, mikä merkitys kirjastopalvelujen maksuttomuudella on.

Sata vuotta sitten tapahtui siis merkittäviä palvelujen kehittämiseen liittyneitä asioita, joilla on ollut jatkuvuutta ja siten tärkeä merkitys kirjastotoiminnan kehittymiselle aina nykypäiviin asti.

Mutta mitkä ovat vuonna 2012 tärkeitä, pitkällä aikavälillä kirjastopalvelujen kehittämiseen ja turvaamiseen liittyviä asioita? Mielestäni niitä on erityisesti kaksi: keskustakirjastohanke ja e-kirjojen kirjastokäyttöön liittyvät käytännöt ja sopimukset.

Pitkään vireillä ollut keskustakirjastohanke otti hyvin konkreettisen askeleen eteenpäin, kun tammikuussa käynnistettiin kaksivaiheinen kansainvälinen avoin arkkitehtuurikilpailu, joka oli niin ikään osa World Design Capital –vuoden ohjelmaa.

Kilpailuohjelmassa on kuvattu uuden kirjaston toiminnallisia ja rakennusteknisiä tavoitteita, sillä keskustakirjasto tulee olemaan paljon enemmän kuin perinteinen kirjasto. Se on yhdistelmä siivistystä, kulttuuria ja viihdettä, kohtaamispaikka, jonka keskiössä ovat käyttäjät.

Kirjastossa kävijöitä arvioidaan olevan vuodessa noin kaksi miljoonaa ja se tulee olemaan siten yksi Helsingin vilkkaimmista kulttuurilaitoksista.

Samaan aikaan arkkitehtuurikilpailun kanssa kirjasto on käynnistänyt kiinteän vuorovaikutuksen asukkaiden ja kirjastonkäyttäjien kanssa saadakseen selville, minkälaisia palveluita rakennukseen toivotaan. Näin toiminnan ja rakentamisen suunnittelu limittyvät vahvasti yhteen.

Hanke koetaan yleisten kirjastojen piirissä yhteisenä, kaikkia tukevana kehittämishankkeena. Sen kansallista merkitystä korostaa myös se, että Helsingin kaupunki on esittänyt hanketta valtioneuvostolle yhdeksi Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden hankkeista. Kirjasto sopii tähän rooliin hyvin, sillä kirjasto on menneisyyden muisti, nykypäivän peili ja tulevaisuuden luotain.

Kirjalla on vahva asema kirjastossa. Se näkyy kokoelman rakenteessa, aineistohankinnoissa sekä kirjalainauksessa, joka on pysynyt kuudessa miljoonassa lainassa aina 1980-luvulta alkaen. Nyt kun e-kirjojen määrä on alkanut lisääntyä ja niiden käyttö kasvaa, olemme kuitenkin uuden haasteen edessä: on saatava aikaan sopimuksia, jotka takaavat kirjastojen mahdollisuuden tarjota käyttäjilleen sekä koti- että ulkomaisia e-kirjoja.

Itse asiassa e-kirjojen saaminen osaksi kokoelmia on yleisten kirjastojen kannalta yksi tulevaisuuden turvaamisen suurista kysymyksistä. Siksi on tärkeää, että Helsingin kaupunginkirjasto on yleisten kirjastojen keskuskirjastona kuluneen vuoden aikana ollut aktiivisesti neuvottelussa kotimaisen e-kirja-aineiston kirjastokäytöstä tavoitteena luoda yleisten kirjastojen valtakunnallinen aineistohankintakonsortio sekä järjestelmä aineiston hankkimiseksi.

Mikäli sopimuksia ei saada aikaan, ollaan vakavassa tilanteessa, jossa yleisten kirjastojen mahdollisuus hankkia tarjolla olevaa aineistoa perinteiseen tapaan on rajattu ja vapaa tiedonsaanti on uhattuna kaupallisista syistä.

Kirjasto – aina ajan tasalla

Minulle henkilökohtaisesta vuosi 2012 on viimeinen kokonainen työvuosi ennen eläkkeelle siirtymistä 1.2.2013. Kolmen edeltäjäni tavoin olen toiminut kirjastotoimen johtajana yli 20 vuotta, tarkkaan sanoen 25 vuotta.

Kirjastopalvelujen tarjonnan näkökulmasta on näinä vuosina tapahtunut paljon. Kun aloitin syksyllä 1987, oli musiikin ja videoiden lainaus juuri alkanut. Internet-yhteydet asiakaskoneineen otettiin käyttöön vuodesta 1994 alkaen. Vuonna 2003 otettiin suuri kehitysharppaus, kun Hel-Met-palvelu alkoi ja asiakkaat saattoivat käyttää kirjastoa kotoa tai työstä eli kirjasto tuli käyttäjän luokse ja oli ensi kertaa käytettävissä 24 tuntia vuorokaudessa.

Vuosien mittaan myös kirjastoverkko on uudistunut, kun moni kirjasto on siirtynyt uusiin tiloihin tai olemassa olevat tilat on remontoitu. Täysin uusina palvelupisteinä ovat aloittaneet palkittu ja kiitosta saanut asiakkaiden suosima Kirjasto 10, tietotekniikkaan erikoistunut Kohtaamispaikka@lasipalatsi sekä Myllypuron mediakirjasto. Nyt on lisäksi suunnitteilla Mellunmäkeen uusi kirjasto.

Tänään Helsingin 37 kirjaston verkko tarjoaa ympäri kaupunkia sijoittuneiden kirjastopalvelujen lisäksi hienon historiallisen kavalkadin kirjastotilojen arkkitehtuurista ja kirjaston palvelutarjonnasta.

Sisäisessä kehittämisessä kaupunginkirjasto on ollut kaupunginhallinnossa usein pilotti, on siten ollut kysymys palvelujen uudistamisesta, johtamisesta, tulospalkkioista, laadusta tai palvelukonseptin kehittämisestä.

Palvelujen ja toimintatapojen kehittäminen on merkinnyt paljon työtä, mutta on tuonut mukanaan myös palkintoja ja huomiota. Merkittävin niistä on ollut Bill & Melinda Gates säätiön Access to Learning -palkinto vuonna 2000. Palkinto ja miljoona dollaria myönnettiin internetin varhaisesta tarjoamisesta asiakaskäyttöön. Myös laatutyömme on huomioitu, sillä kaupunginkirjasto sai kaupunginjohtajan laatupalkinnon vuonna 2004 ja Suomen Laatupalkinnon vuonna 2008.

Tärkeintä kaikessa on kuitenkin ollut kirjastonkäytön monipuolistuminen sekä pysyminen korkealla tasolla. Ilman käyttäjiä ei ole yleistä kirjastoa. Helsingissä kirjaston käyttö kasvoi huikeasti 1990-luvun alkuvuosien talouslaman aikana. Perinteisen kirjastonkäytön, lainojen ja kirjastokäyntien rinnalle ovat lisäksi tulleet verkkokäynnit. Lisäksi asiakkaat ovat ottaneet kirjastotilat omakseen ja käyttävät niitä lukemisen ja opiskelun lisäksi myös työntekoon sekä monenlaisten tapahtumien pitopaikkana. Asiakaskyselyiden tulokset ovat myös vuodesta toiseen olleet korkeat ja kirjastoa arvostetaan.

Mielestäni kaupunginkirjaston visio ”Kirjasto on ideoiden ja ajatusten rikastamo, jossa tietoja, taitoja ja tarinoita jakamalla luomme yhdessä uutta kansalaisyhteiskuntaa”, kuvaa hyvin sitä kehityksen suuntaa, joka on jo alkanut kirjastossa, mutta jota edelleen pitää vahvistaa. Pääosassa ei ole kirjasto instituutioon vaan vaikutukset, jotka sen toiminnalla ihmisläheisenä ja aktiivisena paikkana on.

Visio ulottuu vuoteen 2020. Mutta onko kirjastoa 100 vuoden kuluttua? Lukeeko kirjastotoimen johtaja tai joku muu kirjastosta kiinnostunut vuonna 2112 vuoden 2012 toimintakertomusta, kuten itse olen lukenut sadan vuoden takaista tekstiä. Kirjaston nimi saattaa olla muuttunut, mutta muuten uskon, että kirjaston kaltaista, visiossa tavoiteltua palvelua tarvitaan ja tarjotaan edelleen.

Kiitän täydestä sydäimestäni kaikkia työtovereitani kuluneista mielenkiintoisista ja tuloksellisista vuosista. Oli upeata viimeisenä työnään kiertää kaikki kirjastot ja yksiköt ja tavata monia teistä.

Kiitän myös kautensa lopettanutta kulttuuri- ja kirjastolautakuntaa samalla kun toivotan uuden lautakunnan jäsenineen tervetulleeksi pitämään hyvää huolta kirjastosta ja sen tulevaisuudesta. Samalla toivotan tervetulleeksi oman työni jatkajan, uuden kirjastotoimen johtajan Tuula Haaviston.

Teitä kaikkia lämpimästi ajatellen.

Maija Berndtson
kirjastotoimen johtaja

Kohokohtia ja merkkipaaluja

Keskustakirjaston arkkitehtuurikilpailu huippusuosittu

Keskustakirjastohanke eteni kilpailuvaiheeseen. Avoin, kansainvälinen, kaksivaiheinen Metropolin sykkivä sydän -arkkitehtuurikilpailu sai suursuosion: kilpailuun osallistui huikeat 544 työtä.

Finlandia-talolla järjestettiin 20.1. arkkitehtuurikilpailun aloitusseminaari, joka veti paikalle runsaasti sekä kotimaisia että kansainvälisiä osanottajia.

Varsinaisen kilpailun ensimmäinen vaihe käynnistyi 5.1. ja päättyi 16.4. Kilpailu houkutteli ennätysmäärän osallistujia, ehdotuksia saapui määräaikaan mennessä yhteensä 544 työtä. Ehdotuksista pidettiin toukokuussa Jätkäsaaren Bunkkerissa kahden viikon mittainen näyttely, joka saavutti suuren suosion niin alan ammattilaisten kuin yleisönkin keskuudessa.

Tuomaristo valitsi ehdotusten joukosta kilpailun toiseen vaiheeseen kuusi työtä, jotka julkistettiin 21.11. Ehdotukset olivat Liblab, Wave/1, Käännös, Kasi, The Diagonal Agora ja The Green Metropolis

Tuomaristo antoi jatkoon päässeistä töistä palautetta ja kehittämishojeita, ja kilpailun toinen vaihe käynnistyi 22.11. Kilpailijoille annettiin aikaa ehdotusten jatkojalostamiseen 20.2.2013 asti.

Keskustakirjastokilpailu oli yksi Helsingin kaupunginkirjaston WDC Helsinki 2012 hankkeista.

Keskustakirjastotyöryhmä kokoontui seitsemän kertaa

Kaupunginjohtajan asettama keskustakirjastotyöryhmä jatkoi työtään hankkeen ohjausryhmänä ja kokoontui vuoden 2012 aikana seitsemän kertaa. Työryhmässä ja arkkitehtuurikilpailun tuomariston kokoonpanossa tapahtui muutos. Molempien puheenjohtajaksi tuli 1.6. alkaen apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen, kun apulaiskaupunginjohtaja Tuula Haatainen siirtyi toisen työnantajan palvelukseen.

Kaupunkilaisten ja kumppanien ääntä kuultiin

Uutta kirjastoa ei suunniteltu ja ideoitu pelkästään virkamiestyönä ja arkkitehtien työpöydällä, vaan ympäri vuoden yhdessä myös suuren yleisön kesken. Erilaisia kampanjoita ja yleisötapahtumia järjestettiin runsaasti.

Hanketta pidettiin esillä mm. Unel-Moi! – ulkomainoskampanjassa, ideaa kirjastosaunasta pilotoitiin, kun Keskustakirjaston jurttasauna lämpeni Töölönlahden rannassa Helsinki-viikolla 12.-14.6. Kaupunkilaisten luovuus päätettiin valloilleen keskustakirjasto-viikonloppuna 16.-17.6. World Design Capitalin paviljongissa.

”Ideoi kirjastosta lempipaikkasi Helsingissä” -verkkokeskustelussa kysyttiin, millaisen kirjaston kaupunkilaiset haluaisivat. Kysely oli avoinna 24.9. – 12.10., ja siihen osallistui yli 1 600 ihmistä. Verkko-aivoriihi toteutettiin yhteistyössä tutkimusyriyitys Fountain Parkin kanssa. Tulokset on tuotu osaksi kirjaston kehittämistä mm. projekteina ja pilotteina. Ideat on huomioitu myös arkkitehtuurikilpailun kilpailuehdotusten jatkokehittelyssä.

Keskustakirjasto näkyi aktiivisesti myös sosiaalisessa mediassa ja verkossa. Niissä on kerrottu keskustakirjaston tarinaa moniäänisesti sekä pidetty kaupunkilaiset ajan tasalla ajankohtaisista tapahtumista ja tilaisuuksista.

Kaupunkilaisia osallistettiin 100 000 euron budjetilla

Kaupunginkirjasto käynnisti Helsingin kaupungin ensimmäisen osallistuvan budjetoinnin pilotin, kun kaupunkilaiset kutsuttiin lokakuussa ideoimaan, miten käyttää 100 000 euron budjetti vuonna 2013 keskustakirjaston hyväksi.

Kysymystä pohdittiin kolmessa osallistuvan budjetoinnin työpajassa 25.10., 29.10. ja 30.10. Kaupunkilaiset valitsivat kahdeksasta pilottiprojektista neljä: Satusynttärit, Kaupunkiverstas Koh-taamispaikalla, Kirjallisuuden klassikkoillat sekä uudentyypinen hiljentymis- ja rentoutumistila Suvanto. Hanke toteutettiin yhteistyössä Sitran, Emobitin ja Avanto Insightin kanssa.

Kaksi vanhaa ja arvokasta juhli 100-vuotisiaan

Kallion kirjasto ja Rikhardinkadun kirjaston lasten osasto täyttivät molemmat 100 vuotta.

Kallion kirjaston satavuotispäivä oli 1.10.2012. Merkkipaalua juhlittiin koko viikon 30.9 - 7.10. tarjoamalla asiakkaille runsaasti ajankohtaista ja mielenkiintoista ohjelmaa. Tarjolla oli mm. kerrontaa Kallion kaupunginosan ja sen kirjaston historiasta Jyri Viljan johdolla. Kallion lukion opiskelijat haastattelivat tuttuja kirjailijoita Ilpo Tiihosta ja Antti Tuomaista. Ohjelmassa muistettiin myös musiikin ystäviä, mm. muusikko Jussi Raittinen kertoi omasta Kalliostaan ja Kilven kuoro esiintyy Kupolialissa.

Aivan uutta oli 5.10. järjestetty Yö-kirjasto, joka piti ovensa avoinna klo 19- 24 teemalla Sink-kuelämää hyllyjen välissä. Juhlaviikko huipentui lemmikisunnuntaihin, jolloin kirjastoon sai tuoda oman lemmikkinsä ja lukukoira Börje jakoi nimmareita.

Rikhardinkadun kirjasto juhli 100-vuotista lastenosastoaan joulukuussa. Lapset ja lastenmieliset ottivat vastaan Muumipeikko ja Risto Räppääjä ja ohjelmassa oli mm. satunäytelmä ja askartelua sekä musiikiesityksiä.

IFLA - maailman kirjastoväki koolla Helsingissä

Maailman suurin joka vuosi järjestettävä kirjastoalan konferenssi IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions) pidettiin 11.-17.8. Helsingissä, Messukeskuksessa.

Konferenssin teemana oli: Libraries Now! - Inspiring, Surprising, Empowering. Päätapahtuman lisäksi pidettiin pre- ja post-konferensseja kolmen tunnin lentomatkan säteellä Helsingistä. Konferenssiin ilmoittautui 4 100 osanottajaa 114 eri maasta.

Konferenssin aikana pidettiin yli 150 esitelmää, esittelyä ja kokousta. Tilaisuuden pääpuhujana oli professori Helena Ranta. Messukeskuksessa pidettävän ohjelman lisäksi järjestettiin mm. kirjastovierailuja ja lopuksi suuri yhteinen illanvietto Katajanokalla, Wanhassa Satamassa.

Koko kirjastoväen yhteinen hanke

Suomessa konferenssin järjestämisestä vastasi Kansallinen komitea (National Committee), jossa olivat edustettuina kaikki alan järjestöt, kirjastosektorit ja oppilaitokset sekä muut keskeiset toimijat eri puolilta Suomea. Komitean puheenjohtajana toimi kirjastotoimen johtaja Maija Berndtson ja projektipäällikkönä kansainvälisten asioiden projektipäällikkö Kristina Virtanen Helsingin kaupunginkirjastosta.

Kansallinen komitea perusti avukseen neljä työryhmää, joihin osallistui myös Helsingin kaupunginkirjaston henkilökuntaa. Työryhmät olivat viestintäryhmä, kirjastovierailuryhmä, tietotekniikkar ryhmä ja vapaaehtoisten koordinoitiryhmä.

Konferenssiin ilmoittautui 330 vapaaehtoista eri puolilta Suomea ja heistä valikoitui lopulta 289 henkilöä, jotka toimivat eri tehtävissä konferenssissa viikon aikana. Helsingin kaupunginkirjastosta vapaaehtoisina toimi 23 henkilöä. Yhteensä vapaaehtoiset tekivät n. 6000 työtuntia viikon aikana.

Vieraiden tuloon varauduttiin moni keinoin

Ennen konferenssia kirjastoja saatettiin ”IFLA-kuntoon” kohentamalla tiloja. IFLA –kuntoa katsastanut ryhmä vieraili useissa kirjastoissa ja auttoi henkilökuntaa kiinnittämään huomiota paikkojen siistimiseen.

Henkilökunnalle järjestettiin myös IFLA -konferenssiin ja –organisaatioon liittyviä tiedotustilaisuuksia sekä kielikoulutusta.

Konferenssin aikana sekä kirjastoissa että messualueella toteutettiin lukuisia suomalaista ja helsinkiläistä kirjastolaitosta esitteleviä tapahtumia ja näyttelyitä. Suosittuja tapahtumia olivat esimerkiksi Hard Book cafe- kirjavinkkaukset ja Keskustakirjastoa markkinoivat yleisötapahtumat. Näistä eniten huomiota sai jurttasauna Töölönlahdella.

Suurponnistus tuotti hyvän tuloksen

Konferenssi onnistui kaikin puolin hienosti, jopa sää suosi tapahtumaa. Suomalainen kirjastoväki sai vastaanottaa konferenssivierailta runsain määrin kiitosta järjestelyistä, ohjelmasta, tapahtumapaikasta ja eritoten vapaaehtoisten avustajien palvelualltiudesta ja ammattitaidosta.

Toimintaa ja tapahtumia kirjastoissa

Kaikissa kirjastoissa järjestettiin tuttuun tapaan lukuisia tapahtumia eri aiheista ja teemoista. Alla muutama makupala kirjastojen tarjonnasta.

Lapsille ja nuorille

Keppihevostapahtuma huhtikuussa Suutarilan kirjastossa. Tallimiljöön kepparipilttuineen loihditiin neuvottelutilaan ja sisääntuloaulassa kilpailtiin posket hehkuen keppareiden esteradalla.

Lapsiperheiden kirjastopaja –tapahtuma 8.9. Lauttasaaren kirjastossa. Alueen lapsiperheet suunnittelivat unelmiensa kirjastoa.

Kansainvälinen pelipäivä 10.11. Viikin kirjastossa: lautapelaamassa 25 henkilöä ja 19 pelaamassa Wiitä.

Neulegraffiti-työpaja nuorille Malminkartanon kirjastossa.

Koko perheelle

Tapulikaupungin kirjasto. Ufo-ilta sekä pari tunnelmallista musiikkitapahtumaa: kirjastovirkailijan blues ja mm. udmurttilaista musiikkia sisältävä folk-musiikin iltapäivä.

Viikin kirjasto näkyi syyskuussa mukana I love Pihlis-tapahtumassa.

Kirjallisuuden ystäville

Lämminhenkinen Runoraati Malminkartanon kirjastossa.

Kirjailija Katja Ketun vieraili maaliskuussa paloheinän kirjastossa. Yli 70 kuulijaa kokoontui kuuntelemaan, kun kirjailija kertoi ”Kättilö” – romaaninsa taustoista.

Musiikin ystäville

Vallilan kirjastossa 16.8. Library Jazz –tapahtuma, soittamassa Nieminen & Litmanen –bänd. Tunnelma korkealla ja vieraita noin 200.

Jotain ihan muuta

Sydänarkisto Rikhardinkadun kirjastossa yhteistyössä Pro Arte Foundationin kanssa.

Sisältöpalvelut – Kokoelma edelleen 1,9 miljoonaa teosta

Kokoelma säilyi kertomusvuonna lähes entisellään ja kirjat kävivät lainaan samaan tahtiin kuin edellisvuonna. Vuosi oli erityisesti monenlaisten sähköisten lainauspalvelujen kokeilu- ja aloitusaikaa.

Kokoelmassa tapahtui vähäisiä muutoksia. Se pieneni hallitusti 21 000 niteellä, kun poistoja tehtiin enemmän kuin hankintoja. Hankintoja tehtiin kaiken kaikkiaan 160 660 kpl ja poistoja vastaavasti 181 624 kpl. Kokoelman koko oli vuoden lopussa 1 879 947 teosta.

Aineistosta 83,2 % oli kirjoja, musiikkiäänitteitä 10,2 % ja kuvataallenteita 2,5 %.

Musiikkiäänitteiden lainaus on edelleen vähentynyt ja kuvataallenteiden ja kirjojen pysynyt suunnilleen ennallaan. e-aineiston lainaus ja kokoelma kasvoivat kumpikin huomattavasti. Vaikka hankinta kasvoi huomattavasti, e-aineistoa oli silti edelleen vain alle 1 % kokoelmasta. E-kirjoja hankittiin 1 258 kpl, näistä e-äänikirjoja oli 98.

Aineisto lainassa hyvään tahtiin

Koko kokoelman lainauskierto oli 5,6, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki kokoelmassa olevat teokset - lukuun ottamatta kirjavarastoa ja Helsinki-kokoelmaa - olivat vuoden aikana lainassa 5,6 kertaa.

Musiikkiäänitteiden lainauskierto oli 5,01 (edellisenä vuonna 5,8), suomenkielisten kirjojen 4,6 (sama kuin edellisenä vuonna). Kuvatallenteiden, joita lainataan viikon laina-ajoilla, lainauskierto oli 21,6 ja edellisenä vuonna 22,9.

Lainatuimmat 2012 Top 5

<p>Kaunokirjallisuus <u>Oksanen, Sofi Kun kyyhkyset katosivat</u> <u>Lundberg, Ulla-Lena Jää</u> <u>Pulkkinen, Riikka Vieras</u> <u>Ala-Harja, Riikka Maihinnousu : romaani</u> <u>Ollikainen, Aki Nälkävuosi</u></p>	<p>Tietokirjallisuus <u>Ibrahimović, Zlatan Minä Zlatan Ibrahimović</u> <u>Korkman, Sixten Talous ja utopia</u> <u>Harden, Blaine Leiri 14 : pako Pohjois-Koreasta</u> <u>Kotro, Arno Veitsen terällä</u> <u>Moran, Caitlin Naisena olemisen taito</u></p>
---	--

<p>Lastenkirjat Nopola, Sinikka Risto Rappääjä ja nukkevieru Nelli Havukainen, Aino Tatu ja Patu pihalla Kunnas, Mauri Aarresaari Bergström, Gunilla Mikko Mallikas on kuningas Nopola, Tiina Siiri ja lumimies</p>	<p>Uudet nuortenkirjat top 5 Kanto, Anneli Vilma ja Ilari Harrison, Lisi Salatut elävät Peet, Mal Maalivahti Lempinen, Marja-Leena Jääpolte Åsvik, Annabella Annabella : Hollywoodin päiväkirjat</p>
<p>Aikuisten DVD-elokuvat top 5 To Rome with love Vuosaari Solsidan Kausi 1 Kohta 18 A dangerous method</p>	<p>Aikuisten Blu-ray -elokuvat top 5 Tie pohjoiseen Varasto Lumikki ja metsästäjä To Rome with love Total recall</p>
<p>Nuorten DVD-elokuvat top 5 Nälkäpeli Tintin seikkailut : Yksisarvisen salaisuus Twilight - aamunkoi. osa 1 Rat king Roskisprinssi</p>	<p>Nuorten Blu-ray -elokuvat top 5 Star wars. IV - VI Yön ritarin paluu Tintin seikkailut : Yksisarvisen salaisuus Nälkäpeli Star wars. I - III</p>
<p>Nuorten konsolipelit top 5 Lego Harry Potter : years 1-4 : PlayStation 3 Shrek forever after : Wii Raving rabbids travel in time : Wii Winter sports 2012 : feel the spirit : Wii Dirt 3 : PlayStation 3</p>	<p>Aikuisten konsolipelit top 5 Far cry 3 : PlayStation 3 Assassin's creed III : PlayStation 3 Call of duty : Black ops II : PlayStation 3: Max Payne 3 : PlayStation 3 Hitman : absolution : PlayStation 3</p>
<p>Kotimaiset luetuimmat sähkökirjat</p> <p>Riika Pulkkinen: Vieras Miikka Nousiainen: Vadelmavenepakolainen Nousiainen Miikka: Metsäjätti Riika Pullkinen: Totta Björn Wahlroos: Markkinat ja demokratia: loppu enemmistön tyrannialle</p>	

Lainausoikeuden käyttö nousi hieman

Vuoden aikana lainausoikeuttaan käytti 228 856 henkilöä, eli 38,4 % väestöstä. Lainaajien osuus väestöstä kasvoi 0,5% edellisvuoteen verrattuna. Lainaajista 62,1 % oli naisia, 37,9 % miehiä. Miesten osuus nousi hieman.

e-aineiston lainaus tullut jäädäkseen

Vuosi 2012 oli monenlaisten sähköisten lainauspalvelujen kokeilu- ja aloitusaikaa. Elokuussa käynnistyi Overdrive-palvelu, jossa asiakkaat voivat lainata lähinnä englanninkielisiä e-kirjoja ja e-äänikirjoja. Myöhemmin syksyllä käynnistyi eBib-lainauskokeilu, jossa lainattiin kotimaisia uutuukskirjoja. Kokeilu oli osa valtakunnallista kirja-alan yhteistä Next Media EReading-hanketta, joka jatkuu myös vuonna 2013. Myös Elisan ja Samsungin sekä CrimeTime –kustantamon kanssa yhteistyössä kokeiltiin lainausta, jossa tablettitietokoneelle oli valmiiksi ladattu kuusi syksyn uutuuskirjaa.

Sähköiset sisällöt ja E-Reading –hanke etenivät

Helsingin kaupunginkirjasto oli mukana kehittämässä kansallista e-kirjojen lainausta useassa hankkeessa. Ensimmäisenä käynnistyi Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin -hanke, joka alkoi jo vuoden 2011 puolella. Vuonna 2012 hankkeessa saatiin aikaan mm. yleisten kirjastojen e-aineistostrategia sekä toimenpideohjelma. Hankkeen vetovastuu oli Helsingin kaupunginkirjastossa.

Lisäksi kaupunginkirjasto oli mukana Kansalliskirjaston vetämässä EReading-hankkeessa, joka on osa Tivitin(Tieto- ja viestintäteollisuuden tutkimus Oy) koordinoimaa ja Tekesin (Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus) rahoittamaa Next media-tutkimusohjelmaa.

Tavoitteena oli kokeilla erilaisia lainausmalleja, tutkia hinnoittelua ja erilaisia e-lainauksen teknisiä ominaisuuksia. Hanke jatkuu 2013. Sen myötä saatiin eBib-lainauskokeilu, jossa uutuukskirjoja ja lainattiin sekä ladattavina tiedostoina että selainlukemisen avulla suoratoistona. Yleisö otti eBib-kokeilun hyvin vastaan ja kun elokuussa ensimmäisenä pohjoismaissa käynnistynyt amerikkalainen OverDrive-elainauspalvelu saavutti myös suuren suosion, kaksinkertaistui e-kirjojen lainaus edellisvuoteen verrattuna.

Musiikin verkkojakeluneuvotteluissa ei tulosta

Vuoden aikana tutkittiin myös musiikin verkkojakelua, mutta neuvottelut eivät johtaneet toivottuun lopputulokseen. Verkkomusiikkipalvelun mahdollisuuksista ja rajoituksista kirjoitettiin raportti, jota hyödynnetään myöhemmin kirjastojen musiikkipalveluja kehitettäessä.

Kirjasto- ja asiakaspalvelut

Kulunut toimintavuosi oli kirjastoissa ympäri Helsingin tarmokkaan ja vireän ideoinnin vuosi. Vuoden kuluessa toteutettiin Puistolän, Kontulan ja Tapanilan kirjastojen kokonaisuudistus, jossa tiloja kohennettiin kaupunginkirjaston tilakonseptia hyödyntäen.

Tilojen kohentamiseen innosti elokuussa pidetty IFLA –konferenssi tuhansine ulkomaisine vieraineen. Ympäri maailmaa saapuvia kollegoja varten laitettiin paikat kuntoon jokaisessa yksikössä.

Vireys ei laantunut vieraiden lähdettyä. Koko verkossa on tehty oivaltavaa palvelujen kehittämistä. Toimintaa on uudistettu alue ja sen asukkaat huomioiden. Uusia palveluja on luotu, vanhoja on jalostettu ja tuotteistettu. Yhteistyökumppaneita on etsitty ennakkoluulottomasti kirjaston pro-

fiilin ja yhteisön tarpeiden mukaan. Asukkaita on ilahdutettu niin lukukoirilla, lainattavilla poravasaroilla, satupiknikeillä, yökirjastolla, tonttupoluilla, runoraadeilla, kuin myös kirjastojazzilla.

Uusien ideoiden tuottajina ja testaajina ovat toimineet etenkin Laajasalon ja Vallilan LibLab-koekeittiöt. Keittiöiden tarkoituksena on ollut kokeilla arjen pieniä ideoita, joita voisi toteuttaa muissakin kirjastoissa. Kokeilun tulosten ja osaamisen jakamisessa on hyödynnetty kirjaston intraa. Juhlavuottaan viettäneet Kallion ja Rikhardinkadun kirjastot ovat puolestaan tapahtumiltaan keränneet runsaasti yleisöä.

Kolme merkittävää remonttikohdetta: Puistolan, Kontulan ja Roihuvuoren kirjastot

Nurkkatien korttelitalossa sijaitseva Puistolan kirjasto remontoitiin tilakeskuksen johdolla ja kirjaston palvelualue uudistettiin. Tilaan tuotiin mm. asiakkaiden omatoimisuutta helpottavat itsepalvelulaitteet kaupunginkirjaston palkittua konseptia soveltavin kalustein. Henkilökunnan työtiloista muunnettiin osa asiakkaille tarjolla olevaksi kokoustilaksi. Lastenaluetta kohennettiin ja muutenkin tilan olohuonemaisuutta lisättiin uusilla kalusteilla.

Kontulan kirjasto peruskorjattiin myös tilakeskuksen ja kiinteistöyhtiön johdolla. Koko kalustus uusittiin. Arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto Talli Oy:n suunnittelijat Martti Lukander ja Oona Airas, jotka olivat myös Puistolan kirjaston muutoksen suunnittelijoita, sovelsivat kaupunginkirjaston tilakonseptista värikylläisen ja houkuttelevan tilan, jossa vetonauloina ovat mm. vesi ja digitaalinen satukatto, jonka ohjelmilla elähdytetään lasten satutuokioita. Valaistuksen parantamiseen ja av-tekniikan hankintaan saatiin avustusta lähiörahastosta.

Kolmas kokonaisuudistus toteutettiin Tapanilan kirjastossa. Kun Tapanilan Urheilutalosaatiö rakensi lisää liikuntatilaa, se rakensi samalla kirjastotilan uudestaan vanhaan paikkaan. Tilasta poistettiin vintille johtanut porraskäytävä, ja kirjastosalista tehtiin avara, matalasti kalustettu olohuone eri asiakasryhmille. Muutokset suunnitteli rakennusviraston sisustusarkkitehti Markku Liukkonen. Kalusteina käytettiin mm. puretun Kulosaaren kirjaston design-kalusteita, jotka ovat peräisin 1960-luvulta. Lapset ja nuoret osallistuivat workshopeissa tilan suunnitteluun ja koristeluun. Oman paikallisuutta korostavan leimansa tilaan tuovat kaupunginmuseosta käyttöön saadut vanhaan Tapanilaa kuvaavat valokuvat, joita printattiin muutamiin alakattolevyihin.

Roihuvuoren kirjaston ja Porolahden hammashoitola –rakennuksen täydellinen peruskorjaus suunniteltiin tilakeskuksen johdolla. Rakennuksen esteellisyttä poistettiin suunnitelmassa lisäämällä erillinen hissiosasto rakennuksen ulkopuolelle. Kirjastosalissa aineistojen ääreen pääsyä parannettiin suunnitelmassa lisäämällä saliin tasonostin. Muuten suunnitelma kunnioittaa kaksitasoisen, Aallon Viipurin kirjastosalin käännetystä galleriasta ideansa saaneen kirjastosalin suojelutavoitteita. Henkilökunnan työskentelyoloja parannetaan muuttamalla koulun entisiä varastotiloja ja entinen pieni lasten päivähoitotila työ- ja sosiaalityötiloiksi.

Kansainvälistä IFLA-konferenssia silmälläpitäen monissa kirjastoissa kohennettiin kalustusta ja opastusta. Useissa kirjastoissa uudelleen verhoiltiin kuluneita tuoleja. Näin tehtiin mm. Töölön kirjastossa, jonka jo suunnitellun remontin toteutus on siirretty muutamalla vuodella kaupungin investointimäärärahan säästämistarpeen vuoksi.

Rikhardinkadun kirjaston satutilaan suunniteltiin uusi kalustus ja varustus. Pasilassa pääkirjastotalossa jatkettiin työtilojen käytön tehostamista suunnittelemalla ja varustamalla entisiä yhden hengen työtiloja useammille työntekijöille.

Pääkirjastossa maahanmuuttajille oma tila

Pasilan kirjaston aikuisten osastolle rakennettiin erityinen maahanmuuttajille tarkoitettu Suomi-piste, S-point. Se on erilaisista suomalaisuuden tulkinnoista ideansa saanut tila, joka on varustettu hyvällä esitystekniikalla, sisustettu kahvilamaiseksi kokoontumistilaksi ja johon on koottu Suomi-tietoutta. Suunnitelman laati sisustusarkkitehti Pablo Riquelme.

Verkko- ja hallintopalvelut -osasto

Tietoa henkilöstöstä

vakanssit 31.12.2012

Johto	4
Kirjastonhoitajat	181
Kirjastovirkailijat	210
Muu henkilökunta	87
Tietotekninen henkilökunta	27
	509

12 henkeä oppisopimuskoulutuksessa

Kaupungin Henkilöstökeskuksen rahoittamia oppisopimusopiskelijoita oli vuoden lopulla 12 (edellisenä vuonna 15). Heistä neljä oli maahanmuuttajataustaisia. Neljä henkilöä suoritti loppuun tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinnon ja kaksi henkilöä tieto- ja viestintäteknikan tutkinnon vuoden aikana. Lisäksi Opetusviraston kanssa räätälöitiin yhteistyössä henkilökunnalle täydennyskoulutusta. Näissä oppisopimuskoulutuksissa opiskeli vuoden lopulla 19 työntekijää. Oppisopimuksella suoritetaan mm. merkonomin-, nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen – perustutkintoja, johtamisen ja tuotekehittäjän – erikoisammattitutkintoja sekä audiovisuaalisen viestinnän tutkintoja. Kirjastoalan harjoittelun suoritti muutama opiskelija.

Eläkkeelle siirtyi vuoden aikana yhteensä 20 henkilöä (edellisenä vuonna 18). Vuoden lopulla osa-aika- tai osatyökyvyttömyyseläkkeellä oli 21 henkilöä (edellisenä vuonna 20). Tarkempia virastotasoisia tietoja henkilöstöstä saa vuosittain ilmestyvästä kaupunginkirjaston henkilöstöräportista.

Työsuojelukoulutusta kahteen otteeseen

Työsuojeluparitapaamiset pidettiin keväällä ja syksyllä. Esimiehille ja työsuojeluasiamiehille järjestettiin 17.4.2012 Työhyvinvointipeli- tilaisuus, johon osallistui reilu 30 henkilöä. Syksyn tapaaminen pidettiin marraskuussa 26.11.2012 turvallisuuskoulutuksen parissa. Tähän koulutukseen osallistui n. 60 esimiestä ja työsuojeluasiamiestä.

Kirjasto mukana Työterveyslaitoksen hankkeessa

Kaupunginkirjasto osallistui yhtenä virastona neljästä Työterveyslaitoksen asiantuntijoiden vetämään Osallistavaan työturvallisuustoiminnan menettelytapojen kehittäminen ja käyttöönotto Helsingin kaupungilla -hankkeeseen. Kirjastosta hankkeessa olivat mukana Kontulan ja Jakomäen kirjaston, Kirjasto10:n, Kohtaamispaikan ja hallinnon tukiyksiköiden henkilökuntaa sekä työsuojeluhenkilöstöä. Hanke alkoi huhtikuussa ja päättyi joulukuussa ja hanke sisälsi 7 puolen päivän mittaista työpajapäivää.

Tulostavoite saavutettiin erinomaisesti

Tulostavoite saavutettiin keskimäärin 99,6 prosenttisesti.

200 työntekijää osallistui virkistyspäiviin

Henkilöstölle järjestettiin neljä vaihtoehtoista virkistyspäivää kaksi keväällä ja syksyllä. Keväällä virkistäydyttiin Nuuksiossa ja Suomenlinnan maisemissa. Syksyllä tehtiin samoihin kohteisiin vastaavat virkistyspäivät. Päiviin osallistui yhteensä n. 200 työntekijää.

Muutoksia johdossa

Kirjastotoimen johtaja Maija Berndtsonille myönnettiin ero 1.2.2013 lukien eläkkeelle jäämisen johdosta kaupungin valtuuston kokouksessa 9.5.2012.

Virka oli haettavana 20.8. – 7.9.2012. Virkaa haki 10 hakijaa, joista neljää Kulttuuri- ja kirjasto- lautakunta haastatteli. Lautakunta päätyi esittämään yksimielisesti kirjastotoimen johtajan virkaan yhteiskuntatieteiden maisteri Tuula Haavistoa. Helsingin kaupunginvaltuusto valitsi kaupunginkirjaston kirjastotoimen johtajaksi Tuula Haaviston 4.3.2013 lukien.

Verkkokirjasto- ja hallintopalveluiden osaston kirjastotoimen apulaisjohtaja Mikko Vainio siirtyi Vantaan kirjastopalveluiden johtajaksi 1.8.2012 lukien. Osaston esimiehenä toimi Sisältöpalvelut -osaston kirjastotoimen apulaisjohtaja Anna-Maria Soininvaara 1.8.2012 lukien.

Henkilöstövalintoja

E-informaattikkona hankintatoimistossa 1.3.2012 aloitti FM Marja Hjelt.

Tapahtumat ja markkinointi –yksikön esimiehenä aloitti 1.6.2012 markkinointipäällikkö, KTM Roosa Kallio.

Tietohallintopäällikkönä aloitti 1.8.2012 DI Jussi Vehviläinen.

Kokeilupisteen hankekoordinaattori Lari Aho aloitti 16.4.2012

Esimiesvalinnat:

Malminkartanon ja Pitäjänmäen kirjaston johtajana aloitti 16.4.2012 FM Helena Ohene Menu

Pasilan kirjaston palvelupäällikkönä aloitti 1.11.2012 TK Hanna Rissanen

Pasilan kirjaston kirjastonjohtajana aloitti 1.1.2012 FM Tiina Tarvonen

Kallion kirjaston palvelupäällikkönä aloitti 1.5.2012 FM Laura Norris.

Töölön kirjaston palveluesimiehenä aloitti 1.1.2012 merkonomi Sami Rainio

Kirjastot suljettiin henkilökunnan kehittämispäivän ajaksi

Koko kaupunginkirjaston henkilökunnalle järjestettiin kehittämispäivä perjantaina 5.10.2012

Tennispalatsissa. Kirjastot olivat tuolloin poikkeuksellisesti suljetut, mutta vastaavasti avoinna sunnuntaina 7.10. Ainoastaan Kallion kirjasto oli avoinna 5.10. illalla teemalla ”yökirjasto”.

Kehittämispäivän ohjelmaan kuului mm. uuden, sivistystoimen sektorista vastaavan apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljasen esittäytyminen koko henkilökunnalle.

Tietohallinto organisoitiin uudelleen

Kirjaston tietohallinto organisoitiin uudelleen elokuussa. Tällöin kirjastojärjestelmä-, verkkokirjasto- ja tietotekniikkayksiköt siirrettiin tietohallintopäällikön alaisuuteen.

Verkkokirjastoyksikkö: yksikön vuoden 2012 toimintaan liittyi olennaisesti toimintojen uudelleenarviointi ja keskittyminen yksikön keskeisiin toimintoihin. Verkkokirjastoyksikkö pieneni samalla vuoden alussa neljän hengen kokoiseksi.

Yksikön tärkeimmät hankkeet olivat HelMet-palvelusivuston rakentamiseen osallistuminen sekä IGS-tietopalvelun ja RikArt-palvelun uusiminen. Uusi HelMet.fi-sivusto julkaistiin beta-versiona kesäkuussa. Sivuston varsinainen julkistus oli lokakuussa.

Keväällä aloitettiin iGS-tietopalvelun uudistus. Uudistuksen myötä sovellus muuttui sekä visuaalisesti että rakenteeltaan. Palvelun beta-testaus ja vastaajien koulutukset alkoivat loppuvuodesta. Yleisölle uusi palvelu julkaistaan vuoden 2013 tammikuussa. Samalla palvelun saa uuden nimen: kysy.fi. Myös pitkään valmisteltu RikArt-sivuston uusi versio otettiin käyttöön joulukuussa.

Tietotekniikkayksikkö: Yksikössä työskenteli vuonna 2012 tietotekniikkapäällikön lisäksi neljä tietotekniikkasuunnittelijaa ja neljä it-tukihenkilöä.

Asko-asiakastietokone oli jälleen kerran käytetyin yksikön palvelu. Työasemille kirjaututtiin lähes miljoona kertaa vuoden aikana. Asiakkaiden käytettävissä oli 420 työasemaa. Uusia kannettavia Asko-asiakaskoneita lisättiin kirjastoissa ja niiden käyttöasteita seurattiin. Kannettavia pyrittiin ottamaan käyttöön maltillisesti niiden hyötyjen, haittojen ja käytettävyyden kartoittamiseksi.

Alkuvuodesta 2012 Asko-palvelimia uusittiin ja siirryttiin 64-bittiseen arkkitehtuuriin. Palvelinten osalta Asko-järjestelmän kapasiteetti on täydessä käytössä, joten uusia Asko-työasemia ei ole mahdollista lisätä ennen uusia palvelinhankintoja. Nämä hankinnat on budjetoitu ja suunniteltu vuodelle 2014.

Markkinointiin uutta panostusta

Tapahtuma- ja markkinointiyksikkö (Tama) perustettiin keväällä 2012. Yksikköön kuuluu päällikön lisäksi markkinointisuunnittelija, media-assistentti (graafiset työt), radiotoimittaja sekä 3 tapahtumakoordinaattoria. Yksikön tehtäviksi määriteltiin kaupunginkirjaston markkinoinnin ja tapahtumien suunnittelu, kehittäminen ja toteutus. Lisäksi yksikkö tukee kirjastoverkon tapahtuma- ja markkinointitoimenpiteitä.

Kesällä yksikkö osallistui IFLA-konferenssiin tuottamalla mm. useille kirjastoille suomen- ja englanninkieliset esitteet ja muuta markkinointimateriaalia. Lisäksi kesällä kirjasto oli mukana Runokuu-tapahtumassa ja Skidit-festareilla.

Syksyllä yksikkö osallistui Kallion kirjaston 100-vuotisjärjestelyihin ja lokakuussa järjestettävistä kirjamesseista oli yksiköllä päävastuu. Messuille osallistuttiin yhdessä HelMet-kirjastojen kanssa HelMet-Elämysmatkatoimistolla, josta kävijät saivat lukuvinkkejä.

Näiden lisäksi yksikkö on vuoden aikana mm. tuottanut erilaisia markkinointimateriaaleja ja useita markkinointitapahtumia. Lisäksi Tama toteutti pop-up-kirjaston Tukutorin Kellohalliin.

Kirjaston uudet organisaatiosivut avattiin

Kaupunginkirjaston oma verkkosivusto osoitteessa www.Lib.Hel.Fi lakkautettiin joulukuussa, koska kaikki asiakkaille tarkoitettu palvelutarjonta keskitettiin kesällä avatulle Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan yhteiselle HelMet.fi-palvelusivustolle.

Viestintäyksikkö rakensi syksyn aikana kaupunginkirjastolle uudet organisaatiosivut kaupungin Hel.fi-portaaliin. Uusille www.hel.fi/kirjasto-sivuille keskitettiin kaikki pelkästään Helsingin kaupunginkirjastoa koskeva tieto ja vain sitä koskevat uutiset.

Koulutus ja kehittäminen

Osaamisen kehittäminen

Helsingin kaupunginkirjasto järjesti 37 koulutustilaisuutta, joissa oli yhteensä 1 070 osallistujaa. Koulutuspäiviä kertyi vuodessa keskimäärin 3,9/henkilö. Koulutustarjonnassa painotettiin esiintymis- ja kouluttajakoulutusta ja kielikoulutusta kansainväliseen IFLA-konferenssiin valmistautumiseksi. Painopistealueina olivat myös turvallisuus sekä mediakasvatus, johon tarjotaan koulutusta myös vuonna 2013.

Vaikuttavuuden arviointiin koulutettiin kolmessa tilaisuudessa. Esimiehille järjestettiin kehityskeskusteluvalmennusta sekä työpaja uuden strategian haltuun ottamiseksi.

Pääkaupunkiseudun kirjastojen yhteisiä HelMet-koulutustilaisuuksia oli kaikkiaan 36 ja HelMet-sisällöntuottajakoulutuksia 24. Näissä oli helsinkiläisiä osallistujia yhteensä 637 ja sisällöntuottajakoulutuksissa 100 henkilöä. Painopisteinä olivat kirjallisuuden ja musiikin sisältöjen markkinointi sekä kirjavinkkaukseen ja aineiston suosittelemiseen kouluttaminen.

HelMet –palvelusivuston avaamisen yhteydessä toteutettiin useita kuvankäsittelykursseja. Laurea -ammattikorkeakoulun kanssa toteutettiin käyttäjälähtöisen suunnittelun työpaja. OKM:n myöntämällä erillismäärärahalta seudullinen projektiryhmä toteutti tulevaisuutta luotaavaa Generatio 2020 –sarjaa, joka oli tarkoitettu sekä asiakkaille että henkilökunnalle.

Opastustoiminta tuotteistettiin ja alueellinen malli otettiin käyttöön

Opastustoiminnan alueellinen suunnittelu käynnistettiin vuonna 2011. Kertomusvuonna toiminnan selkärangan muodostivat opastus-sisältöjen hallinta, käytössä olevat tilat ja tietotekniset välineet. Opastajien määrä ja osaamisalueet sekä nykyinen opastustarjonta ja alueella mahdollisesti toteutettava työnjako kartoitettiin.

Myös opastustarpeita kartoittavia asiakaskyselyjä tehtiin. Kumppanuusyhteistyötä kehitettiin käynnistämällä senioriopastukset Enter ry:n kanssa kymmenessä kirjastossa. Saatujen kokemusten pohjalta opastustyön alueellista kehittämistä jatketaan vuoden 2013 aikana.

Vaikuttavuuden arvioinnin työkalu käyttöön kaikissa kirjastoissa

Vaikuttavuuden arvioinnin työkalu otettiin Helsingin kaupunginkirjastossa käyttöön ENTITLE-projektissa vuosina 2008-2009. Mallilla tuetaan kirjaston asiakaslähtöistä kehittämistä, asiakkaiden tarpeita ennakoivien ja uusien palvelujen yhteistyössä luoden. Arviointimallin käyttöönottoa tuettiin kolmella koulutuksella keväällä -12.

Arviointien kohderyhminä oli useita, kuten lapset, lapsiperheet, nuoret, seniorit ja maahanmuuttajat. Muita arviointikohteita olivat kumppanuus- ja yhteistyöhankkeet ja monimuotoiset kulttuuritapahtumat. Malli todettiin toimivaksi ja hyödylliseksi ja se otettiin käyttöön kaikissa kirjastoissa.

Kouluysteistyö

KIRKOU (kirjasto, koulu ja koulukirjasto) on opetusviraston perusopetuksen ja kirjastotoimen yhteistyötä kehittävä toimintamalli. Mallin toteuttamisessa on takana ensimmäinen, koko kaupungin peruskouluja ja kaikkia kirjastoja koskeva lukuvuosi.

Kertomusvuonna toteutettiin toimintamallia koskeva kysely kirjastojen KIRKOU yhteyshenkilöille ja opettajille. Kyselyyn vastattiin 19 kirjastosta ja 42 koulusta. Yhteistyön toteutumista pidettiin

pääsääntöisesti hyvänä, toimivana ja aikaisempaa selkeämpänä. Kirkou toimintamallin puitteissa osallistuttiin myös WWF:n kalakampanjaan.

Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos hyvä

Asiakastyytyväisyyskysely tehtiin lokakuun lopussa. Tulokset osoittavat, että asiakkaat olivat edelleen hyvin tyytyväisiä kirjastoon. ”Tyytyväisyys tämänkertaiseen käyntiin” sai asteikolla 1-5 keskiarvon 4,7. Kaikkien osioiden keskiarvo (kokonaistyytyväisyys) oli 4,4.

Yli puolelle asiakkaista ensisijainen syy tulla kirjastoon oli aineiston lainaaminen. Sen lisäksi asiakkaat tulevat kirjastoon mm. lukemaan lehtiä, käyttämään tietokonetta, työskentelemään, etsimään tietoa ja viettämään aikaa.

Helsingin yliopiston tutkimus: kirjastoverkko optimaalinen ja tehokas

Helsingin kaupunginkirjaston yhteistyö Helsingin Yliopiston maantieteen laitoksen tutkijoiden kanssa jatkui. Tutkimusta fokuoitiin nyt kirjastoasioinnin hiilijalanjälkeen. Tutkimuksen suoritti filosofian maisteri Jaani Lahtinen. Tutkimuksen perusteella Helsingin tiheä kirjastoverkko on asiakkaiden kannalta optimaalinen samalla kun se on ympäristön kannalta tehokas. Harvempi palveluverkko merkitsisi kustannusten siirtoa käyttäjille ja ympäristölle. Jaani Lahtinen esitteli tutkimusyhteistyön tuloksia myös IFLA:n satelliittikonferenssissa Turussa sekä muilla foorumeilla.

Hankkeet

Mobiilikirjastokortti-hanke eli HelMet-taskukirjasto

Mobiilikirjastokortti- eli Taskukirjasto-hankkeessa toteutettiin käyttäjälähtöinen mobiilipalvelu älypuhelimille. Kirjaston aineistoa voi nyt lainata puhelimen avulla suoraan käyttäjältä toiselle. Sovellus on toteutettu kolmikielisenä ja sen voi ladata Android- ja iPhone-puhelimille sovelluskaupoista. Palvelu on maksuton.

HelMet-taskukirjasto julkaistiin 10.10.2012. Vuoden loppuun mennessä sovelluksen oli ottanut käyttöön noin 7 500 asiakasta. Kuukausittain palvelun avulla uusitaan ja lainataan yhteensä yli 5 000 teosta. Asiakkaat ovat aktiivisesti osallistuneet palvelun kehittämiseen palautteen kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee hankkeen toteutumista. Se jatkuu vuonna 2013.

Osaavat verkostot –hanke – osaamisen vaihtoa Helsingin ja Kouvolan kesken

Osaavat verkostot –hanke on Helsingin kaupunginkirjaston, Tampereen yliopiston ja Kouvolan kaupunginkirjaston yhteinen ESR-hanke, joka käynnistettiin maaliskuussa 2012. Hankkeen tavoitteena on viedä Helsingin kirjaston Kohtaamispaikalla kehitetty Urban Office –palvelukonsepti Kouvolan kirjastoon ja vastavuoroisesti tuoda Helsinkiin Kouvolan mediamajan kaltaista toimintaa. Tavoitteita tuetaan koulutuksella ja vertaisoppimisen metodeilla. Hanketta hallinnoi Tampereen yliopisto. Helsingissä hankkeessa mukana ovat Myllypuron mediakirjasto ja Viikin kirjasto.

Kiravo - kirjasto avoimena oppimisympäristönä

Helsingin kaupunginkirjaston hallinnoimassa hankkeessa koulutetaan kuntalaisia hyödyntämään työssään monipuolisesti kirjaston erilaisia tiedonlähteitä, kuten kirjastoverkon aineistoja että verkon vapaasti käytettäviä aineistoja. Tavoitteena on lisätä kehittää kirjaston yhteistyötä paikallisten kumppaneiden kanssa ja lisätä kirjaston vaikuttavuutta toimintaympäristössään. Hanke toteutetaan vuosina 2009-2013.

Hankkeessa on koulutettu yhteensä n. 500 aikuista mm. Marttoja, opettajia ja opinto-ohjaajia. Pienyrittäjiä on koulutukseen osallistunut noin 100 eri yrityksestä.

Hanke on poikkihallinnollinen ja valtakunnallinen ja toteutetaan Euroopan sosiaalirahaston tuella. Rahoittava viranomaisena on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Huomisen arki –hanke tuo innovaatioita kaikkien ulottuville

Hankkeessa tuodaan yhteiskunnallisesti merkittäviä innovaatioita kansalaisten nähtäviksi ja kokeiltavaksi Uudenmaan alueen kirjastoissa. Sitä koordinoi Helsingin kaupunginkirjasto ja rahoittavat Uudenmaan liitto / Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Helsingin kaupunki. Hanke päättyy vuonna 2014.

Hankkeessa esitellään innovaatioita, joiden teemana on kestävä kehitys, hyvinvointi tai terveys tai uudet yhteiskuntapalvelut. Asiakkailta on mahdollisuus osallistua tuotteiden kehittämiseen antamalla niistä palautetta.

Raportointikauden merkittävin saavutus on hankkeen onnistunut lanseeraus 25 Uudenmaan alueen kirjastolle, jotka ilmoittivat kiinnostuksensa saada kiertävä Kokeilupiste-näyttely tiloihinsa. Ensimmäisten itsenäisten Kokeilupisteiden toimitus kirjastoihin aloitettiin. Kirjastojen ja käyttäjien vastaanotto on ollut pääosin positiivista. Haasteena on ollut kirjastohenkilökunnan perehdyttäminen palveluun.

Valtakunnallinen kirjastoyhteistyö ja keskuskirjastotoiminta 2012

Yleisten kirjastojen neuvosto, YKN

Vuonna 2012 YKN kokoontui kaksi kertaa: Helsingissä Pasilan kirjaston auditoriossa (19. – 20.4.) ja Vantaalla (8.10.).

Kansallinen Digitaalinen Kirjasto (KDK) – hanke edistyi

Opetus- ja kulttuuriministeriön kärkihankkeen KDK:n kehittäminen jatkui. Asiakasliittymän kehittämissympäristö vaihtui, kun avoimella kilpailutuksella valittu ohjelmisto ei täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia. Se korvattiin avoimen lähdekoodin ohjelmistoilla ja kehittämistyökaluilla. Asiakasliittymän nimeksi valittiin Finna, jonka ensimmäinen beta-julkistus oli joulukuussa. Yleiset kirjastot ovat alusta alkaen osallistuneet KDK:n johto- ja työryhmien työskentelyyn. Meneillään olevassa KDK:n ensimmäisen aallon kehittämisessä yleisistä kirjastoista ovat olleet mukana Vaski-kirjastot Turun seudulta sekä Kyyti-kirjastot Kymenlaaksosta.

Ensimmäiset yleiset kirjastot mukaan Melindaan

Melinda on kaikkien kirjastosektoreiden yhteinen hanke rakentaa Suomeen yhteisluettelo. Yleiset kirjastot ovat asteittain menossa mukaan Melindaan. Kokkolan kaupunginkirjasto on toiminut yleisten kirjastojen pilottikirjastona testaten lähinnä kuvailutietojen viemistä Finnaan. Tampereen kaupunginkirjasto aloitti syksyllä toisena pilottikirjastona.

Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin

Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin –hanke edistyi. Keväällä valmistui ”Yleisten kirjastojen e-aineistostrategian pohja”. Siinä määritellään yleisten kirjastojen e-aineistoihin liittyvät kokonaiselliset, koulutukselliset ja tiedotukselliset tarpeet. Syksyllä valmistui e-aineistostrategian pohjan toimenpidesuunnitelma sisältäen konkreettisia sekä yhteisesti sovittuja linjauksia että vaihtoehtoisia toimintatapoja.

Hankerekisterin käyttö kasvoi

Syksyllä Hankerekisterin kautta toteutettiin toinen hakukierros ja rahoitushakemuksia hankkeille tuli kuten edellisvuotena yli 300. Kirjastot voivat viedä Hankerekisteriin myös sellaisia hyviä käytänteitä, joihin ei tarvita erillistä rahoitusta, mutta joita he haluavat jakaa muiden kirjastojen kanssa. Näitäkin on Hankerekisterissä jo yli 50.

UKJ – Uusi kirjastojärjestelmä

Yleiset kirjastot ovat osallistuneet aktiivisesti UKJ:n työryhmiin, joiden tarkoituksena oli tehdä pohjatyötä varsinaiselle projektisuunnitelmalle ja vaatimusmäärittelyille. Työryhmät saivat työnsä valmiiksi vuoden loppuun mennessä.

Kirjastoalan selvitykset

Kirjastoalaan liittyviä selvityksissä oli edellisvuoteen verrattuna rauhallinen vuosi. Turun pääkirjastossa tehtiin laaja käyttäjätutkimus ”Käytä täällä usein?”. Tutkimus vahvisti henkilökunnan käsitystä kirjaston käytön muuttumisesta. Lainaus ei ole enää niin hallitseva. Asiakkaat oleskelevat kirjastossa yhä kauemmin ja viettävät siellä vapaa-aikaansa lukien, opiskellen tai työskennellen, hoitaen asioita ja tavaten ystäviään.

Keskuskirjastotoiminta

Keskuskirjastolle myönnettiin 2012 avustusta mm.:

- Keskuskirjaston ja Monikielisen kirjaston toimintaan sekä kaukopalveluun liittyvien tehtävien hoitamiseen
- Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin -hankkeelle
- Hankerekisterin jatkokehittämiseen

Keskuskirjastokokous pidettiin 26.1.2012 Pasilan kirjaston auditoriossa. Kokoukseen ilmoittautui ennätyselliset 79 henkilöä maakuntakirjastoista, muilta kirjastosektoreilta sekä sidosryhmistä.

Kaukopalvelu

Helsingin kaupunginkirjastossa toimivan kaukopalvelukeskuksen välityksellä HelMet-kokoelma on muiden kirjastojen ja asiakkaiden käytettävissä kaikkialla Suomessa ja ulkomailla.

Kaukolainoja lähetettiin jonkin verran edellisvuotta vähemmän, 14 369 (16 929 vuonna 2011). Näistä Monikielisen kirjaston siirtokokoelmien osuus oli 9494 (11 851). Siirtokokoelmia lähetettiin kirjastoihin n. 40 eri kielellä.

Omien asiakkaiden toimeksiantojen perusteella lähetettiin 1388 kaukopalvelutilausta (1207), valtaosa kotimaisiin kirjastoihin. Tarvittaessa Keskuskirjasto myös välitti muiden kirjastojen tilauksia ulkomaisiin sopimuskirjastoihin. Näitä tilauksia oli 89 (91). Yhteensä tilauksia lähetettiin 1477 (1207) ja tilauksista saatiin lainoina tai kopioina 1430 (1233) kpl.

Kansainvälisen yhteistyön painopiste IFLA-konferenssissa

Kertomusvuonna kansainvälisen toiminnan painopisteenä oli IFLA-konferenssin järjestelyin osallistuminen. Sen lisäksi oli kertomusvuonna vain vähän muuta kansainvälistä toimintaa.

Yhteistyö Venäjällä

Library programme - topics collections and ICT - koulutusohjelman loppuseminaari pidettiin tammikuussa Kaliningradissa. Koulutusohjelman teemana oli "New Professionals and the Library". Ohjelma koostuu kolmesta moduulista, eli seminaarista Kaliningradissa, kahdesta opintomatkasta joista ensimmäinen suuntautui Tanskaan, 10.-13.6.2012 ja toinen Helsinkiin 1.-3.10.2012. Koulutusohjelmaa rahoitti Pohjoismaiden ministerineuvoston Venäjä ohjelma.

Yhteistyö jatkui myös Namibian, Tansanian ja Suomen kirjastojen välillä, kun Helsingin kaupunginkirjasto välitti kohdemaihin tietoteknistä tieto-taitoa.

Nordic Camp sai jatkoa Oslossa

Yli 70 pohjoismaista kirjastolaista kokoontui syyskuussa Osloon Nordic Camp:iin. Camp-kokoontumisissa ovat mukana Tukholman, Osloon, Helsingin ja Århusin kaupunginkirjastot sekä Islannista Reykjavikin, Kopavogurin ja Akureyrn kirjastot. Hankkeen tavoitteena on kehittää skandinaavisen kirjaston konseptia kansainväliseksi esikuvaksi ja etsiä konkreettisia keinoja uudistaa kirjastopalveluja sekä verkostoitua mahdollisimman tehokkaasti. Camp sai rahallista tukea Kulturkontakt Nord –rahastolta.

Vieraat

IFLA-vieraiden lisäksi Helsingin kaupunginkirjastolla oli yhteensä 169 vierasta, joille tehtiin erityinen ohjelma. Vieraat tulivat seuraavista maista: Dominikaaninen tasavalta, Japani, Kreikka, Latvia, Liettua, Norja, Ranska, Skotlanti, Taiwan, Tanska, Thaimaa, Ukraina, USA Venäjä ja Viro.

Joillakin yksin tulevilla vierailta ja ryhmillä oli erityistoiveita jotka yritettiin täyttää. Esimerkkeinä voidaan mainita: lasten ja nuorten kirjastotoiminta, kokoelmatyö, kirjastorakennukset ja kirjasto-tilat, palvelumuotoilu, verkkopalvelut sekä kirjasto kohtaamispaikkana.

Kansainvälinen stipendiaatti USA:sta

John Helling, USA, Fulbright stipendiaatti

Kansainväliset opiskelijat

Kianliong Yap, Taiwan

Muu toiminta

Helsingin kaupunginkirjasto osallistui seuraavien kansainvälisten kirjastojärjestöjen toimintaan: IFLA – The International Federation of Library Associations and Institutions

<http://www.ifla.org/>

Eblida – European Bureau of Library, Information and Documentation Associations

<http://www.eblida.org/>

Kirjastot.fi

Helsingin kaupunginkirjaston keskuskirjastotoimintaan kuuluva Kirjastot.fi-toimitus tuottaa yhdessä kirjastojen kanssa kansallisen Kirjastot.fi-palvelukokonaisuuden.

Kirjastot.fi sisältää lukuisia suurelle yleisölle ja kirjastoalan ammattilaisille suunnattuja verkkopalveluita. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa Kirjastot.fi-palvelutuotannon.

IFLA työllisti myös Kirjastot.fi:tä

Kirjastot.fi:n suurin työurakka oli osallistuminen IFLA 2012 -konferenssin järjestämiseen. Kirjastot.fi vastasi osaltaan Kansallisen komitean operatiivisesta toiminnasta, viestinnästä ja sidosryhmätyöstä.

Kirjastot.fi mm. suunnitteli avajaisten visuaalisen ilmeen ja vastasi sen suoralähetyksestä, tuotti konferenssin videot (8 suoralähetystä, 12 haastattelua) sekä valokuvat (IFLA Express). Se osallistui myös Library avenuen ja kulttuuri-illan organisointiin, toteutti messujen näyttävimmän osaston Libraries.fi - Finnish Library World ja sen luento-ohjelman (43 esitystä) ja järjesti kansainvälisten vieraiden vapaamuotoisen ohjelman.

Kirjastot.fi julkaisi konferenssia varten runsaat verkkopalvelut, mm. IFLA2012.fi, Now.libraries.fi, Buildings.libraries.fi, M.ifla2012.fi, Finnish Library World Presentations, IFLA WLIC 2012 extra activities in Helsinki, Libraries.fi Flickr sekä IFLA 2012 Facebook-sivut.

Verkkopalveluja kehitettiin

Frank-monihakuun kehitettiin uusi hakumoottori, uuden Makupalat.fi-palvelun, Musiikkibasari.fi-sivuston ja Okariino.fi:n pienten lasten osion kehittäminen käynnistyi. Kysy musiikista - palvelu avattiin. Kaikkien kirjastojen yhteystiedot sisältävä uusi kirjastohakemisto valmistui. Kirjastokaista.fi:n uusi käyttöliittymä rakennettiin WordPressin ja Vimeon päälle. Viestintään panostettiin entistä enemmän ja avattiin mm. Kirjastoalan keskiössä blogi sekä Uutispalvelu.kirjastot.fi.

Kirjastot.fi-palveluita käytettiin noin 3 miljoonaa kertaa. Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa (mukana 75 vastaajakirjastoa) annettiin noin 7 000 vastausta, chatissa noin 1 000 vastausta. Lisäksi vastauksia annettiin Facebookissa.

Kirjastokaistalla julkaistiin lähes 250 videota ja 200 radio-ohjelmaa. Sivupiiri.fi:ssä nuoret julkaisivat noin 100 kirja-arvostelua ja 1 000 kommenttia. Okariino.fi:tä ja Sivupiiri.fi:tä esiteltiin yli 500 oppilaalle ja yli 200 aikuiselle. Kirjasampo.fi:ssä oli tiedot 73 000 romaanista, novellista ja runokokoelmasta, 24 900 kirjailijasta sekä noin 15 500 aikalaisarviota. Linkkikirjastossa oli yli 10 000 linkkiä. Kirjastoalan keskusteluihin lähetettiin noin 4 000 viestiä ja Ammattikalenterissa julkaistiin yli 1 000 ilmoitusta. Eri Kirjastot.fi-palveluiden Facebook-sivuilla oli yhteensä noin 5 000 tykkääjää.

Yhteistyö YLE:n kanssa käynnistyi

Kirjastot ja YLE käynnistävät monipuolisen yhteistyön, jonka tuloksena mm. Kirjastokaistan kirjallisuusvideoita julkaistiin YLE:n Areenalla.

Kirjastokaistalla julkaistiin myös Kainuun kaupunginkirjaston Tarinaradio-projektiin ohjelmia. Kirjastot.fi osallistui myös Cycling for Libraries -tapahtuman järjestämiseen sekä Educa-messuille.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan toiminta

Helsingin kulttuurikeskuksen ja Helsingin kaupunginkirjaston toimintaa ohjaa kulttuuri- ja kirjastolautakunta. Kertomusvuonna se kokoontui 11 kertaa.

Lautakunnan kokoonpano toimikaudella 2009 – 2012

(tilanne 31.12.2012, suluissa varajäsen):

- puheenjohtaja Anni Sinnemäki, Vihr. (Jasmin Hamid, Vihr)

- varapuheenjohtaja Johanna Sydänmaa, Kok (Aleksis Seeck, Kok)
- Laura Simik, Kok, (Olavi Arra, Kok)
- Juha Levo, Kok (Kristiina Lillqvist, Kok)
- Hannu Oskala, Vihr (Mikael Vakkari, Vihr)
- Jaana Alaja, SDP (Susanna Haapalainen, SDP)
- Risto Kolanen, SDP (Ville Jalovaara, SDP)
- Alina Mänttari-Buttler, Vas (Reiska Laine, Vas)
- Lasse Liemola RKP (Marica Rosengård-Weckstrom, RKP)

Kokouksissa käsiteltiin mm. seuraavat kirjaston asiat:

Talous:

- Kaupunginkirjaston esitykset vuoden 2011 käyttötalousarvion määrärahojen korottamisesta sekä käyttötalousarvion määrärahan siirrosta vuodelle 2012
- Tilinpäätös vuodelta 2011
- Vuoden 2013 talousarvioehdotuksen raami ja sen laatimishjeet ja ehdotus käsittelyaikatauluksi
- Kaupunginkirjaston vuoden 2012 tulosbudjetti
- Esitys kaupunginkirjaston vuoden 2012 käyttötalousarvion määrärahojen korottamisesta
- Esitys kaupunginhallitukselle kaupunginkirjaston vuoden 2013 käyttötalousarvion määrärahojen korottamisesta
- Vuoden 2013 investointimäärärahojen ylitys kaupunginkirjaston osalta
- Vuoden 2012 talousarvion toteutumista koskevat ennusteet 1-4

Muita asioita:

- Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan ehdotus kirjastotoimen talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaksi 2013 – 2017
- Kirjastotoimen johtajan viran täyttäminen
- Käpylän kirjaston tilojen käyttö kirjaston aukioloajan ulkopuolella
- Yritysyhteistyön ja kumppanuustoiminnan periaatteet kaupunginkirjastossa

Lausuntoja:

- lausunto kulttuuritoimen organisointiselvityksestä
- lausunto keskustakirjaston toteutusta koskevaan toivomusponteen
- lausunto Maunulan kirjaston, työväenopiston ja nuorisotoimen tiloista
- lausunto valtuustoaloitteeseen kirjastojen ja sadutuksen ottamisesta monikulttuurisuustyöhön

Taloukatsaus

Kaupunginkirjaston toimintatuotot vuonna 2012 olivat 4 308 464 euroa ja toimintakulut 38 236 199 euroa. Toimintakate oli – 33 927 736 euroa, käyttöomaisuuden poistoja kertyi 1 123 874 euroa ja tilikauden tulos oli – 35 051 610 euroa. Asukasta kohden laskettuna käyttömenot olivat 63,34 euroa (61,55 euroa vuonna 2011) ja tulot 7,14 euroa (6,27 euroa vuonna 2011).

Kaupunginkirjaston käyttötalousarviota (35 498 000 euroa) on tilivuoden aikana korotettu ulkopuolisen rahoituksen vuoksi 2 452 000 eurolla. Kaupunginhallitus on myöntänyt myös 380 000 euron lisämäärärahan kunta-alan palkkaratkaisusta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Lisäksi kaupunginkirjaston vuoden 2012 käyttötalousarvioon on siirretty 600 000 euroa keskustakirjastohankkeeseen vuodelle 2011 osoitettujen ja käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella. Muutosten jälkeen käyttötalousarvio on 38 930 000 euroa.

Toimintatuotot 4,3 milj. euroa ylittivät talousarvion 1,38 milj. eurolla (47 %). Vuoden 2012 kirjanpitoon kirjattiin ulkopuolista rahoitusta yhteensä 2,3 milj. euroa (1,7 milj. euroa vuonna 2011). Ulkopuolista rahoitusta saatiin erilaisiin tietoyhteiskuntapalvelujen kehittämishankkeisiin. Osa hankkeista ei valmistunut vuonna 2012 ja niiden rahoitus siirtyi käytettäväksi vuonna 2013. Verrattuna vuoteen 2011 tulot lisääntyivät 573 000 euroa (15,3 %).

Kaupunginkirjaston toimintakulut olivat 38,2 milj. euroa. Kulut kasvoivat vuoteen 2011 verrattuna 1,6 milj. euroa (4,3 %). Menoja kasvatti ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien hankkeiden kulut sekä kunta-alan palkkasopimus. Osa keskustakirjaston arkkitehtuurikilpailun valmisteluun ja toiminnalliseen kehittämiseen tarkoitetuista määrärahoista jäi käyttämättä (300 000 euroa) ja siirtyi käytettäväksi vuonna 2013.

Kaupunginkirjaston tuottavuus laski edellisvuodesta 4 prosenttiyksikköä, mutta on kaksi prosenttiyksikköä yli perusvuoden 2009 tasosta.

Vuonna 2012 aineiston hankintaan käytettiin yhteensä 3,20 milj. euroa, joka on 77 000 euroa (2,5 %) enemmän kuin oli ennakoitu. Aineistorahaan lasketaan vain aineiston hankintahinnat, ei käsittelykuluja. Vuonna 2012 käytettiin aineiston hankintaan asukasta kohden 5,30 euroa/asukas, kun tavoite oli 5,15 euroa/asukas.

Bill & Melinda Gates Foundationin myöntämien lahjoitusvarojen hallinnointia varten perustetun rahaston peruspääoma oli 1 062 616 euroa (14.7.2000). Varoja oli jäljellä vuoden 2012 lopussa 89 262 euroa. Summa ei sisällä vuoden 2012 korkoja pääomalle. Varojen käyttö vuonna 2012 oli 59 910 euroa.

Irtaimen omaisuuden hankintaan osoitetuista määrärahoista 1 493 000 eurosta käytettiin 1 360 536 euroa, käyttämättä jäi 132 464 euroa. Kaupunginkirjastolle myönnettiin (Kvsto 30.1.2013) vuodelle 2013 ylitysoikeus vuonna 2012 käyttämättä jääneiden määrärahojen osalta.

Irtaimen omaisuuden perushankintamäärärahoilla toteutettiin kirjastojen palvelualuemuutoksia ja edistettiin asiakkaiden itsepalvelun toteutumista. Kirjastotiloja kunnostettiin Tapanilan, Kontulan sekä Puiston kirjastoissa. Määrärahoja käytettiin myös kirjastotilojen kuluneisuuden torjuntaan sekä tietoteknisen infrastruktuurin ylläpitoon ja kohentamiseen.

Toiminta

Kaupunginkirjaston toiminnan perustan muodostavat kirjastoverkko, verkkokirjasto, kokoelma sekä henkilöstö ja sen tarjoama palvelu asiakkaille. Kirjastoverkkoon kuului vuoden 2012 lopussa 37 kirjastoa, kaksi kirjastoautoa, 10 laituskirjastoa ja kirjaston kotipalvelu.

Kaupunginkirjastolle vahvistettiin vuodeksi 2012 kaksi sitovaa toiminnallista tavoitetta, jotka toteutuivat. Kirjastot olivat auki yleisölle yhteensä 99 920 tuntia. Asetettu tavoite oli 93 600 tun-

tia. Käyntejä (kirjastokäyntejä ja verkkokäyntejä) kertyi 13 615 499. Kirjastokäyntejä oli 6,8 miljoonaa ja verkkokäyntejä 6,8 miljoonaa.

Lainojen määrä laski 2,1 % edellisvuoden 9,5 miljoonasta 9,3 miljoonaan, mutta ylitti tavoitetason 9,0 miljoonaa lainaa.

Taloustiedot (1000 e)	Toteutuma	Toteutuma	Toteutuma	Talousarvio	Muutokset
	2010	2011	2012	2012	
KÄYTTÖTALOUS					
Toimintatuotot	3 530	3 736	4 308	2 931	
Toimintakulut	36 168	36 654	38 236	35 498	1) 3 432
Toimintakate	-32 638	-32 918	-33 928	-32 567	
Poistot	1 230	1 254	1 124	1 478	
Tulos	-33 868	-34 172	-35 052	-34 045	
INVESTOINNIT					
Irtaimen omaisuuden perushankinta	1 109	930	1 361	1 310	1) 183
Määrätavoitteet					
Suoritemäärä:					
Lainat, kpl	9 174 389	9 513 518	9 272 462	9 000 000	
Käynnit, yhteensä (sitova tavoite)	13 252 592	13 615 499	13 610 799	11 500 000	
Kirjastokäynnit, kerta	6 449 357	6 788 748	6 783 103	6 000 000	
Verkkokäynnit, kerta	6 803 235	6 826 751	6 827 696	5 500 000	
Toiminnan laajuus					
Aukiolotunnit (sitova tavoite)	94 304	102 118	99 920	93 600	
Lainat/aukiolotunti	97	93	93	97	
Käynnit/aukiolotunti	141	133	136	142	
Käynnit/henkilötyövuosi	28 810	29 599	29 589	29 565	
Aukiolotunnit/1000 as.	160	171	166	163	
Lainat/henkilötyövuosi	19 944	20 682	20 158	20 109	
Henkilötyövuodet/1000 as.	0,78	0,77	0,76	0,78	
Tuotannontekijämäärä					
Kirjastot 31.12.	36	37	37	36	
Kirjastoautot 31.12.	2	2	2	2	
Laitoskirjastot 31.12.	10	10	10	10	
Palvelupaikat 31.12.	1	0	0	1	
Henkilötyövuosi	460	460	460	460	
Tilat, m ² /31.12.	36 731	36 856	36 766	36 731	
Kokoelma, kpl	1 896 321	1 900 336	1 879 947	1 865 000	
Tehokkuus/taloudellisuus					
Menot/laina, e (ei poistoja)	3,94	3,85	4,12	3,78	
Menot/käynnit, e (ei poistoja)	2,73	2,69	2,81	2,57	
Menot/asukas, e (ei poistoja)	61,44	61,55	63,34	59,55	

Tulot/laina, e	0,38	0,39	0,46	0,31
Tulot/asukas,e	6,00	6,27	7,14	4,90
Toimintakate/ laina, e	-3,56	-3,46	-3,66	-3,47
Toimintakate/asukas,e	-55,45	-55,28	-56,20	-54,65
Aineistomenot/laina, e	0,35	0,33	0,34	0,33
Aineistomenot/asukas, e	5,45	5,29	5,30	5,15
Lainat/kokoelma	4,8	5,0	4,9	5,0
Kokoelma/asukas, kpl	3,2	3,2	3,1	3,2
Tuottavuus (2009=100)	99	106	102	103

1) Ylitysoikeus

Sarakkeessa Talousarvio 2012 on käytetty Kvston 16.11.2011 vahvistamia lukuja. Muutokset on esitetty erikseen.

Asukasluku: 603 700 asukasta.

Aineistomäärärahat on ilmoitettu siten, että luvussa on mukana vain aineiston hankintahinnat, ei käsittelykuluja.

Vuoden 2012 menot sisältävät kaupunginkirjaston tulospalkkiovarauksen 261 t euroa (sis. henkilöstösivumenot).

Tilojen neliöiden yhteismäärä sisältää vain ne tilat, joista kirjasto maksaa vuokraa (ei sis. koulujen tiloissa olevia lastenkirjastoja).